

Else Marie Pade
Complete Electronic Works
1955–2012 © 2025

ISBN 978-87-976333-0-4

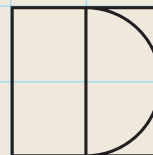
This book contains the complete *EMP Series*, a collection of digital albums released by Dacapo Records featuring Else Marie Pade's electronic works. The series provides a fresh digital perspective on her extraordinary music as it features both newly digitized versions of known works and works that have previously been unavailable or overlooked. The collection is virtually complete, though some additional electronic material may yet emerge.

All albums in the *EMP Series* are available on streaming platforms and as downloads. At the beginning of each chapter, you'll find a QR code linking directly to the corresponding album, allowing you to listen as you read. At the back of the book, you'll also find a CD with five selected works.

Printed by Narayana Press,
Denmark, 2025
Design by Studio Tobias Røder

Dacapo Records
www.dacapo-records.dk

Else Marie Pade Complete Electronic Works 1955–2012

Dacapo Records

Forord

Af Hans Peter Stubbe Teglbjærg

Når man skal gøre en komponists livsværk op, hvad skal man så måle det på? Antal værker, opførelser, bestillinger, priser, værkernes betydning for samtiden, for eftertiden, eller den betydning, de har i en musikhistorisk kontekst? Selve værkerne bør jo være det centrale, men oftest får komponistens person eller livshistorie betydning for samtidens anerkendelse, og det er derfor ikke så usædvanligt, at værkernes kvaliteter står tydeligere frem sent i komponistens liv eller i eftertiden.

For Else Marie Pade blandede hendes livshistorie sig med hendes værk, og der var ikke tale om en jævn udvikling i forhold til den anerkendelse, hendes værker havde i hendes egen levetid, og den betydning, de senere fået – en proces, der ofte omtales som en “genopdagelse”. For Else Marie Pades værker gælder, at vi skal arbejde os igennem flere lag af glemsel for at kunne tage det samlede oeuvre i øjesyn og for alvor danne os en overordnet mening om dets “betydning”. Det er work in progress!

Afdækningen og tilgængeliggørelsen af hendes samlede værk er derfor første skridt. Det er en proces i flere etaper: Efter genopdagelsen i elektronikmiljøet omkring år 2000 kom næste store bølge kort efter hendes død i 2016, da hendes søn Morten Pade indleverede flere papkasser med noder, breve og spolebånd til forlaget Edition-S. Uden at kende det komplette indhold og dybden af den skattekiste, der her var tale om, bad Edition-S

undertegnede om at digitalisere cirka 80 spolebånd, mens forlaget scannede noder og breve og renskrev partiturer i stor stil til udgivelsesformål. Fra 2017 til 2019 kæmpede vi med at begribe det overordentlig omfangsrige materiale, mens et nyt billede tonede frem af en meget alsidig komponist og afløste den mere ensidige forståelse af Else Marie Pade som en ren elektronisk komponist, der havde domineret hidtil. Ud over de allerede kendte elektroniske og konkrete værker var der instrumentale, orkestrale værker, morsomme værker og religiøse værker samt radiospil, eventyr og fortællinger, TV-balletter og -film, børnemusik og sågar en opera for børn.

Den nærværende udgivelse af Dacapo Records gør det muligt at tegne et mere nuanceret portræt af Else Marie Pade og hendes kunstneriske udvikling gennem årene. Selvom Pade allerede har været gavmildt behandlet i det musikvidenskabelige miljø, så er der her fortsat stof til mange kommende og dybdegående studier. Pade dukkede op i en konservativ og neoklassisk domineret tid og blev en landskendt komponist i TV- og radioæraen for siden – tilbagetrukket fra offentligheden – at udvikle et personligt religiøst funderet kunst- og livssyn. Man kan følge den udvikling gennem Jonas Olesens velresearchede og oplysende værkkommentarer samt ikke mindst nyde lyden af en hel stribe værker, som nær var gået tabt, havde det ikke været for en vaks tekniker fra Danmarks Radio, som ringede til Pade og spurgte, om hun ville bevare sine bånd.

Else Marie Pades instrumentale musik kan man i sagens natur først begynde at begribe, når det opføres. Det er derfor glædeligt, at nodematerialet og eventuelle tilhørende lydfiler nu er tilgængelige til opførelse. Forhåbentlig kan den begejstring for Pades ungdommelige og optimistiske udtryk, der har fulgt hende siden genopdagelsen, forgrene sig videre ud i alle afkroge af musiklivet med nærværende udgivelse. Takket være Jonas Olesen og Edition-S' uvurderlige dedikation er der nu skabt et solidt grundlag for en bredere tolkning af Pades livsværk, sådan som hendes musik fortjener det.

Og til alle de nysgerrige: Dette nye register over elektroniske værker er Pades helt egen eventyrhave at gå på opdagelse i. Mange forunderlige værker udtænkt af en herligt inspireret kunstner. Som om dette ikke er nok, indleverede Morten Pade i 2024 endnu tre kasser med spolebånd fra Else Marie Pades tid som radioproducent. Selvom der næppe dukker et helt ukendt elektronisk mesterværk op her (for så havde Pade nok omtalt det), viser det, at det er work in progress at forstå Else Marie Pade til fulde.

God fornøjelse!

En arv i lyd og papir: Else Marie Pades værker på forlag

På vegne af Edition-S, Eva Havshøj Ohrt

I sin levetid havde Else Marie Pade (1924-2016) kun enkelte sange udgivet på forlag og måtte derfor selv håndtere udbredelsen af størstedelen af sin musik. Først efter hendes død blev alle hendes værker samlet på musikforlaget Edition-S, som i dag varetager rettighederne til hendes kompositioner.

Kontakten mellem Edition-S og Else Marie Pade og hendes arvinger blev etableret, mens hun stadig levede. Særligt hendes ene søn, Morten Pade, har spillet en stor rolle i processen med at få værkerne på forlag. I 2017 indleverede han de første kasser fra Else Marie Pades private arkiv til musikforlaget, der har til huse i det gamle radiohus på Rosenørns Allé – selvsamme bygning, hvor Else Marie Pade i 1950'erne udførte sine tidligste eksperimenter med elektronisk musik. Det blev begyndelsen på et spændende, omfattende og endnu uafsluttet arbejde på forlaget.

Else Marie Pade gemte alt, har Morten Pade tidligere beskrevet i et interview. Hendes arkiver rummede derfor et helt livs arbejde i bånd- og papirform: spolebånd, partiturer, noter fra forelæsninger, nodeskitser, breve, nedskrevne fortællinger, personlige notater og avisudklip. Efterhånden som Morten Pade selv har gennemgået hendes efterladte materialer, har han løbende overleveret det til forlaget og bidraget med værdifuld baggrundsviden om flere af værkernes tilblivelse og kontekst.

Da arbejdet begyndte, fandtes der ingen komplet værkfortegnelse over Else Marie Pades produktion. I det indleverede materiale dukkede ukendte værker frem fra glemslen, mens velkendte værker blev beriget med nye aspekter. Bredden i Else Marie Pades værkproduktion viste sig at være langt større end hidtil antaget, og i dag træder hendes alsidighed langt tydeligere frem.

I samarbejde med Edition-S har underviser og komponist Hans Peter Stubbe Teglbjærg gennemlyttet, restaureret og digitaliseret Else Marie Pades spolebånd samt gennemset hendes nodemateriale, breve og notater. Stort set alt nodematerialet var skrevet i hånden, og hele samlingen er nu blevet scannet og digitaliseret. Noget er blevet udgivet i dets originale form, mens andet måtte dechifreret og renskrives af professionelle nodeskrivere, før det kunne udgives.

Selvom Else Marie Pades elektroniske produktion er forholdsvis velbelyst, er der blandt hendes efterladte værker alligevel dukket nye ting op, blandt andet et væld af grafiske partiturer til elektroniske værker. Man har i nogen grad kendt til disse, men at hun næsten konsekvent har skrevet minutøst udformede partiturer til alle sine elektroniske værker, var ikke alment kendt. I dag er hele materialet blevet digitaliseret, og de fysiske originaler er overdraget til Det Kongelige Bibliotek, hvor det bevares for eftertiden.

I takt med at både kendte og hidtil ukendte værker er blevet bragt frem i lyset, har interessen for Else Marie Pades musik fået en ny opblomstring som led i en vedvarende opmærksomhed omkring hendes arbejde.

Det omfattende materiale, som nu er tilgængeligt hos Edition-S, har givet forskere, ensembleledere og musikere mulighed for at dykke dybere ned i Else Marie Pades virke. Det har bidraget til den fortsatte udforskning og formidling af hendes liv og musik, hvilket inden for de seneste år er blevet afspejlet i nye biografier, musikvidenskabelige artikler, podcasts, foredrag, koncerter, indspilninger og albumudgivelser, ligesom hendes værker i dag indgår i nye fortolkninger og kunstneriske projekter på tværs af genrer.

At Else Marie Pades værker nu er samlet, sikret og gjort tilgængelige for fremtiden, understøtter det fortsatte engagement i hendes betydelige kunstneriske arv, og det er en stor glæde for os som forlag at medvirke til at udbrede kendskabet til hendes arbejde, så musikken kan komme ud og leve.

Contents

EMP 1 En digter og en komponist

EMP 2 Glasperlespil

EMP 3 Symphonie magnétophonique

EMP 4 Syv cirkler, Lys og lyd,
Etude I, Vikingerne

EMP 5 Musik til Jydsk Telefon,
Afsnit I, II, III

EMP 6 Den lille havfrue

EMP 7 Symphonia Heroica,
Eha (Den fortabte søn),
Cayennepeber

EMP 8 Faust

EMP 9 Aquarellen über das Meer I-XXI,
Klangfarver fra EMS

EMP 10 Svævninger

EMP 11 Eventyr og hørespil

EMP 12 Syv billedsange om Teresa af Avila

EMP 13 4 Illustrationer

Biography Else Marie Pade (1924–2016)

CD Selected Electronic Works

EMP1

EMP1

En digter og en komponist (1970)

A Poet and a Composer

Sang om amerikanerne i Vietnam *

Song about the Americans in Vietnam 6:13

På Nørrevold *

At Nørrevold 5:28

Klimpresang *

Strumming Song 6:53

Se det i øjnene

Face It (original version) 8:00

* World premiere recording

Peter Steen, *reciter*
Mikkel Pade, *guitar* (Klimpresang)
Else Marie Pade, *electronics*
Text by Orla Bundgård Povlsen

Scan the QR code
and listen to EMP1

Digte med kant

Af Jonas Olesen

I 1970 fik Else Marie Pade en bestillingsopgave fra Danmarks Radio i forbindelse med programserien *En digter og en komponist*. Opgaven bestod i at sætte musik til fire digte af Orla Bundgård Povlsen (1918-1982). Af de fire digte er to politiske digte, der berører Vietnamkrigen, mens de to midterste er uden særlig tematik. Det første digt, *Sang om amerikanerne i Vietnam*, forløber med en naturalistisk oplæsning, hvor Pades lydlige bidrag mere har karakter af at være en illustrerende lydkulisse end egentlig musik. Lydsiden består blandt andet af eksplosionslyde, lyden af brand og indistinkte folkemængder, der er bearbejdet med kraftig anvendelse af båndekko (med kraftig feedback). Der er ikke tale om blot “lydeffekter”, idet behandlingen med båndekko og sammenmixningen giver det samlede lydbillede et meget abstrakt præg, selvom de konkrete lyde stadig er genkendelige.

Det andet digt, *På Nørrevold*, indeholder et mere kontemplativt lydbillede, der domineres af kurrende duer og genbrugt tonemateriale fra Pades tidligere komposition *Syv cirkler* (1958), der er mixet med lav volumen i forhold til oplæserens stemme.

I det tredje digt, *Klimpresang*, består lydbilledet, foruden den oplæste tekst, næsten udelukkende af klimprende guitarspil, sammenmixet i flere lag og simpelt behandlet med kunstig efterklang. Mod slutningen overlejres guitaren dog af “ildevarslen” sinustoner.

Det sidste digt, *Se det i øjnene*, begynder med sætningen “Vi må se i øjnene: Hitler er ikke død,” og herefter gentages sætningen “Hitler er ikke død,” oplæst af skuespilleren Peter Steen hele værket igennem, kontrasteret af en insisterende marchtromme og ringmodulerede sammenklip af Hitlers taler. Frasen “Hitler er ikke død” gentages dels som båndloop, dels i en gradvist mere og mere betonet oplæsning henimod slutningen. Til sidst gentages blot ordet “Hitler”. De tre elementer – stemmen, trommen og taleuddragene – er klippet metrisk og giver dermed musikken et moderne, technolignende udtryk. Marchtrommen, klippet i en firefjerdelstakt, ligger som en dansabel stortromme under hele digtet.

Men hvad menes der egentlig med, at “Hitler ikke er død”? Sætningen gentages som et hypnotiserende mantra, der efterlader lytteren mystificeret. Det viser sig, da værket udgives løsrevet fra de tre andre digte på CD af Dacapo Records i 2002 (8.224233: *Face It*), at den sidste sætning i værket er fjernet. Oprindeligt lyder det i slutningen af radiodigtet: “Hitler er ikke død ... Han lever i Nixon!”

Med denne tilføjelse ændrer hele værkets pointe sig, og i forbindelse med digitaliseringen af værket forud for CD-udgivelsen fortalte Else Marie Pade til forfatteren Henrik Marstal, at denne sidste linje efter hendes opfattelse knyttede værket for meget til sin egen samtid, og at hun havde haft Hitler i tankerne mere end Nixon,

da hun oprindeligt lavede det. Derfor blev linjen om Nixon skåret fra i den digitaliserede version af værket.

Når den originale version høres, falder mange ting derfor på plads – for det første kan den nærliggende tolkning – at hele værket handler om nazismen, måske koblet til Pades egen fortid under krigen – afvises. Det bliver til gengæld tydeligt, at Bundgård Povlsens digt blot bruger nazismen som semantisk figur og i stedet er en direkte kritik af den amerikanske præsident og amerikanernes krig i Vietnam, der i 1970 var på sit højeste. Før den afsluttende sidste linje om Richard Nixon kan hele værket ses som én lang påmindelse om nazismens gru, der aktualiseres af den messende stemme, der bekendtgør, at Hitler ikke er død. Det er med andre ord ikke andet end en lang opbygning til den sidste sætning, der sætter navn på ondskabens aktuelle skikkelse ifølge Bundgård Povlsen.

I værket er klippene af Hitlers taler i begyndelsen korte, men bliver gradvist længere, så det bliver mere tydeligt, hvad der bliver sagt. Den kraftige ringmodulation virker ved en overfladisk lytning blot som et greb, der på teatralisk facon tjener til at gøre Hitlers stemme mere voldsom og skræmmende, end den i virkeligheden er. Når der lyttes til den uredigerede version, kan funktionen af ringmodulationen dog også aflæses mere sammensat, idet der med behandlingen opnås, at Hitlers stemme både høres som genkendelig, men samtidig også fremmedgøres. På den måde kan stemmen

anskues som en mere ubestemt “ondskabens stemme”.

Else Marie Pade var selvfølgelig i sin gode ret til at ændre i sit eget værk, men bortredigeringen fremstår på flere punkter uheldig. Dels kan det hævdes at være uvæsentligt, om hun oprindeligt havde “haft Hitler i tankerne mere end Nixon”, da teksten jo var Bundgård Povlsens, ikke hendes egen.

Bestillingen fra Danmarks Radio lød samtidig på at skabe lydlige illustrationer af digtene, ikke at skabe selvstændige kompositioner. Dels medfører bortredigeringen, der kan synes som et lille indgreb, da kun få sekunder er fjernet, at værket radikalt ændrer betydning. De musikalske kvaliteter ved værket står selvfølgelig tilbage, også i den redigerede version, men den oprindelige betydning er fuldstændig ændret.

En digter og en komponist (1970)

Tekst af Orla Bundgård Povlsen (1918–1982)

1 Sang om amerikanerne i Vietnam

Altid det samme billede
En nordvietnamesisk mor
På flugt fra US-bomber
Med et barn på armen
Og et barn ved hånden

Altid det samme
Herrefolket mod kommunismen

Altid det samme billede

2 På Nørrevold

Altid det samme billede
En nordvietnamesisk mor
Bøjet over sit barn
Hvis skind på arme, bryst og ben
Er halvt opædt af Essos napalm
Men endnu med øjne, der spørger
“Hvorfor, hvorfor, hvorfor?”

På Nørrevold
Er der voldsom trafik
Kørende og gående styrter folk af sted

På Nørrevold
Er der på trods af trafikken
Piger, der smiler og duer, der klatter

Altid det samme billede
En nordvietnamesisk mor
Grædende foran sin hytte,
der står i flammer
Ausradiert, jævnet med jorden,
der består af afsvedne marker,
Forgiftede afgrøder

På Nørrevold
Er der næsten som i min ungdom
Da jeg snublede uden at falde
Direkte ind under en sporvogn
Som regel var det Linje 5, 16 og 7
Jeg undgik at blive kørt over af

Altid det samme billede
En nordvietnamesisk mor
Foran en brændende skov
Som herrefolket har antændt
For derpå at trække sig tilbage
Til øl på dåser og stegte duer
Og whisky i lange baner

Det var fordi
Jeg gik jo i parken
Hvor Ørsted står
Og som al trafik kører udenom
Undtagen barnevognstrafikken

Altid det samme billede
Brændende byer, brændende skove
Brændende marker, brændende børn
Hitler er deres læremester – US-
generalernes

Men det er også fordi
Man kan flygte ind på Nørreport
Biocafé
Og undgå dér at blive kørt ned

Altid det samme billede
Massakre, massakre, massakre
På børn, på kvinder, på gamle mænd

Dér kan man møde Johannes Wulff
Han sidder og digter al mens han
ryger på sin pibe
Og drikker te

Så kommer Josefsen og får sin
vegetarianske mad
Han kan ikke lide
Man dræber dyr

Ja, der leves stille og meget smukt
Harmonisk, så at sige,
På Nørreport-caféen

Idet hun rammer med sin mund min
mund
Der er hendes mere end den er min

Det ender gerne med at vi taler om
piger
Men aldrig om matematik

Den siger ikke mange ord uden at
hylde hende
Søde pige
Kæreste skat

Men ét er sikkert som matematikken
Det er at efter lukketid
Tager Johannes Wulff sin cykel
Og kører mod Hareskov By

Børnenes mor
Hoftebred
Henvuggende
Med de store endebalder under kjolen
Hen ad gaden

3 Klimpresang

Klimp, klimp
Min guitar

Klimp, klimp
Jeg går bag din ryg med min guitar
som jeg
spiller på
Klimp, klimp, klimp

Klimp, klimp, klimp
Jeg kender en pige
Hun er dejlig

4 Se det i øjnene

Klimp, klimp, klimp
Hun er sød
Hun kan lave mad og kysse mig på
mundten og i det hele taget

Vi må se det i øjnene
Hitler er ikke død!

Klimp, klimp, klimp, klimp, klimp
Er hun den dejligste af alle de piger jeg
spiller
guitar for

Han lever i Nixon!

Klimp, klimp, klimp, klimp, klimp
Hun viser mig døren når ikke hun vil se
mig mere
Hun er svær at forlade
Men det gør jeg gerne for at komme
igen

Så bliver hun overrasket og sætter et
smil midt på sin mund og fører sit
smil over på mig

Notes and credits

En digter og en komponist, first broadcast, Danmarks Radio P2, on 14 August 1971.

Digitisation: Hans Peter Stubbe
Teglbjærg (2020).

The four pieces appear in a number of lists of works under the collective title *Fire radiodigte*.

Se det i øjnene was first released as an edited version on 8.224233: *Face It* (Dacapo Records, 2002). Else Marie Pade's conversation with Henrik Marstal is cited from his biography, *Else Marie Pade*, Multivers (2019).

